

Societat

Científica o mare?

COMPATIBLE • Els centres de recerca implementen solucions per acabar amb aquesta disjuntiva i aconseguir que les dones no renunciïn a la carrera per la maternitat **DESNIVELL** • El BIST té un 41% d'investigadores sènior, però només un 15% dels líders de grup són dones **TESTIMONI** • “Tenir una filla m’ha fet ser una investigadora més creativa i eficient”

Xavi Aguilar
BARCELONA

“**D**esprés de passar per Itàlia, els Estats Units i Anglaterra, era a Barcelona en un moment transcendent, perquè la meua carrera científica podia fer un salt endavant. Tenia idees pròpies i volia emprendre un camí més independent, tenir el meu propi equip i dirigir investigacions segons les meves idees. Però també volia ser mare i sabia que, si m’aturava, s’hauria acabat. Recordo moltes nits sense poder dormir, pensant com m’ho faria...” Aquest és el relat del que Benedetta Bolognesi, investigadora postdoctoral del Centre de Regulació Genòmica (CRG), va viure fa un parell d’anys, però també podria ser el de moltes altres dones científiques que, en algun moment de la seva trajectòria, s’han trobat davant del que sembla una disjuntiva: la meua feina o la meua vida? Científica o mare?

En un sector marcat per l’exigència i la competitivitat, el paper de les dones es dilueix clarament coincidint amb el moment de la maternitat. L’Institut de Ciència i Tecnologia de Barcelona (BIST), que agrupa els set centres de recerca principals de Catalunya, n’és un exemple: té un 41% d’investigadores sènior, però el percentatge de dones que arriben a líders de grup cau estrepitosament, fins a un 15%. “És absolutament imprescindible posar en marxa mesures que permetin que aquest conjunt d’investigadores excel·lents, ben preparades i altament competitives puguin atènyer posicions de lideratge, especialment en els nostres centres, i també reforçar la valoració del seu talent al mercat laboral”, apunta Gabby Silberman, director general del BIST.

Una d’aquestes mesures és el programa *Empowering Women in Science* que avui, coincidint amb el Dia Internacional de la Dona i la Nena en la Ciència, obre la convocatòria de beques *The Mothers of Science* per donar suport a investigadores amb fills que estiguin en procés de competir per una posició de lideratge científic. Es tracta d’un ajut de 400 euros mensuals durant un any que les deu beneficiàries podran utilitzar per conciliar la vida professional i la laboral com més els convingui. Podran, per tant, pagar un cangur o un tècnic de laboratori

Una investigadora manipula mostres de larves de mosquit en un laboratori ■ AFP

Un penós 3%

La baixa presència de dones en llocs preeminents de la ciència es dona a tots els nivells. El més evident és en els premis Nobel, amb 17 dones premiades en categories científiques per 597 homes, el que no arriba ni a un penós 3%. A les universitats passa el mateix, però en menor mesura: entre els catedràtics només hi ha un 21% de dones i entre els professors d’investigació, un 25%.

que els alliberi de certes responsabilitats, però hi ha flexibilitat. Si la solució fos comprar un vehicle per guanyar temps en els trasllats, també es podria fer. La qüestió és que qui les obtingui pugui tirar endavant tant la família com la trajectòria professional.

Eficàcia comprovada

La disjuntiva que fa uns anys se li plantejava a Benedetta Bolognesi no va ser tal perquè, afortunadament, el CRG ja havia implementat aquest programa d’ajudes a la dona, que ara s’ha estès als altres sis centres del BIST. “Vaig agafar algú que em recollís la nena i m’ajudés a casa, i això em va fer guanyar una hora més de laboratori i temps de qualitat amb la meua filla, perquè tenia la feina de casa feta. Tot va rutilar, em vaig poder moure i ja he guanyat una plaça per ser líder de grup”, diu.

BIST permeti atraure més recursos externs per beneficiar més científiques”, reclama.

En una taula rodona sobre el paper de la dona en la ciència que va organitzar el BIST fa uns mesos, els experts apuntaven les barreres que frenaven el desenvolupament científic de la dona. Fonamentalment, assenyalaven problemes culturals (actituds, estereotips, prejudicis...) i obstacles polítics (sovint fruit de la inacció, com per exemple la disparitat en les baixes maternal i paterna). Hi ha, però, un altre punt que té a veure amb l’apoderament de la dona, com apuntava Mònica Pérez-Temprano, cap de grup a l’Institut Català d’Investigació Química: “Les dones tendim a pensar que no som prou bones.”

Aquest desequilibri de sexe en la ciència no només és injust, sinó que també afecta directament la qualitat de la recerca: un article publicat a *Nature Human Behavior* remarca, per exemple, que els estudis mèdics que inclouen investigadores en posicions de lideratge tendeixen a tractar molt més les diferències potencials de sexe pel que fa al risc,

La manca de dones en posicions preferents també afecta la qualitat de la recerca, segons un estudi

prevenció i tractament de malalties que no pas els treballs liderats pels homes.

L’absència de dones en posicions destacades és generalitzada. Més enllà del BIST, també passa en el CSIC (tot i que ara el dirigeix, per primer cop, una dona) i en els centres de recerca de tot el món. Els diferents governs i entitats, però, promouen (a poc a poc) accions per acabar amb els obstacles que troben les dones al llarg de la carrera. Afortunadament, de casos d’èxit tampoc no en falten. María García-Parajo, professora Icrea i líder de grup en l’Institut de Ciències Fotòniques, és una altra prova que “tenir una família, tenir nens, tenir una carrera potent i ser líder de grup és possible”. “I les dones ho han de saber”, hi afegeix. Núria Montserrat, també cap de grup però en l’IBEC, rebla el clau: “La maternitat és una experiència tan gran que, a la llarga, m’ha fet una investigadora més creativa i eficient.” Així doncs, la pregunta inicial queda resolta: les dues coses. ■